

BELGE

17 AĞUSTOS 1999 SONRASI GÖLCÜK İLÇESİ ÇEVRE SAĞLIĞI VE BULAŞICI HASTALIKLAR KONTROL ÇALIŞMALARI RAPORU

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen deprem felaketi sonrası Gölcük İlçesi Sağlık Grup Başkanlığı bünyesinde, Gölcük ve Karamürsel İlçelerindeki sağlık hizmetlerinin koordinasyonunu sağlamak üzere Sağlık Hizmetleri Koordinasyon Merkezi oluşturulmuştur.

Manisa Sağlık Müdürü Dr. İsmet Nardal Başkanlığında kurulan bu koordinasyon merkezi, bir koordinatör ve ilgili sağlık hizmet birimleriyle depremin 4. gününden itibaren çalışmalara başlamıştır. Gıda Kontrol ve Çevre Sağlığı Hizmetleri için 2 birim kurulmuş. Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol çalışmaları da bu iki birimle birlikte I. Basamak hizmet biriminin koordinasyonu ile yürütülmüştür.

Bu hizmetlerinin yürütülmesinde; Gölcük Sağlık Grup Başkanlığı ve ilçedeki sağlık ocaklarında görevli personelin yanısıra Sağlık Bakanlığınca diğer illerden görevlendirilen hekim ve hekim dışı sağlık personeli görev yapmış olup ayrıca özel, resmi gönüllü kuruluşlarla da işbirliği içerisinde çalışılmıştır. Çalışmalarda kullanılan; komparatör cihazı, ortotolidin solüsyonu, klor bileşikler, insektisit, larvisit vb. malzemeler de personel desteği veren illerin sağlık müdürlükleri ile gönüllü kuruluşlardan sağlanmıştır. Gönüllü kuruluşlardan TTB'nin organizasyonu ile kurulan telsiz sistemi de çalışmaların daha hızlı ve etkin bir şekilde sürdürülmesini sağlamıştır.

GIDA-SU KONTROLÜ VE ÇEVRE SAĞLIĞI HİZMETLERİ

I- SU GÜVENLİĞİ

Deprem sonrası ilk haftalar içinde bölgeye diğer illerden gönderilen ambalajlı sular, içme suyu olarak kullanıldı. Gölcük ilçe merkezi ve beldelerindeki şebekelerin hasarlı olması nedeniyle tankerle kullanma amaçlı dağıtılan suların; il dışından Karamürsel girişinden, ilçe dışından Yuvacık Barajı'ndan, ilçe içinden de Donanma Komutanlığı, İhsaniye Belediyesi artezyeni, Selimiye ve İrşadiye köyleri kaynaklarından temin edildiği tespit edilerek bunların kesinlikle klorlanarak dağıtılması sağlanmıştır.

1.1. Su Kaynaklarının Tespiti

Yukarıda belirtilen su kaynaklarına ilave olarak, Gölcük ilçesi ve Merkez ilçeye bağlı Yeniköy Beldesi sınırları içinde 8 belediye, 21 köy ve bu köylere bağlı mahallelerde su kaynakları, şebeke ve depo durumları, kuyu ve artezyenler tespit edilerek bölgenin su haritası çıkarılmıştır.

1.2. Suların Bakteriyolojik ve Kimyasal Analizleri

8 belde ve 23 köyde tespit edilen su kaynaklarının her birinden ayrı ayrı numune alınarak bakteriyolojik ve kimyasal analizleri yaptırılmıştır. Alınan su numuneleri Donanma Komutanlığı içinde konuşlandırılan 1. Ordu Komutanlığı Mobil Gıda ve Su Laboratuvarınca analiz edilerek, hemen merkezimize iletilmiş ve analiz sonuçlarına göre gerekli önlemler alınmıştır. Bu laboratuvarın 15 Eylül 1999 tarihinde bölgemizden ayrılmasından sonra periyodik olarak alınan su numunelerinin analizleri Deniz Laboratuvar Müdürlüğü'nde yaptırılmıştır.

1.3. Klor Kontrol ve Klorlama Çalışmaları

Şebekelerine su vermek için çabalayan belediyelerle kurulan sempatik köprülerle olayın ciddiyetinin altı çizilmiş ve belediyelerden şunlar istenmiştir:

- Şebekelerde su vermeye başlamadan depolarındaki su miktarının devamlılığında emin olmak gerektiği zira şebekeye su vermeye başladıktan sonra suyun her kesilmesinde oluşacak negatif basınç depremde hasar görmüş kanalizasyonlardan sızan atıkları ve enkazlardan patlak borulardan etrafa dağılan sularla beraberinde her türlü pisliği şebekeye doğru çekecek ve suyun tekrar verilmesiyle bu pis sularla kontamine olmuş şehir suyu insan sağlığını tehdit edecektir.

- Bir süre de olsa deprem sonrası şebekede sular beklemiş ve boruların içinde mikroorganizmalar için uygun üreme zeminleri oluşmuştur. Bu yüzden şebekenin temizlenmesi için şebekeye su verilmeye başlandığında yüksek düzeyde klorlama-süper klorlama şeklinde yaklaşık 5 ppm serbest

klorun altına inmeyecek gibi klorlama yapılması gerekir.

- Şebeke onarımlarının devam ettiği süre zarfında veya kuvvetli bir artçı sarsıntının olması durumunda klorlamayı 1 ppm altına inmeyecek şekilde yapmak gerekir.

- Olağanüstü bir durum söz konusu olduğu için suların klorlamasını ortalama 0.5-0.8 ppm düzeyinde tutmak gerekmektedir.

Kaynak, kuyu, tulumba, artezyen ve şebeke sularından yapılan analizler sonucunda bölgenin sularının temiz ve kirli olarak ayrımı yapılmış ve bu çerçevede şunlar üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur:

- Halkın yoğun olarak kullandığı kaynaklardan sık aralıklarla su tahlilleri yapılmıştır. Kirli olduğu tespit edilen sularda kirlilik tespiti yapılarak kirliliğin ortadan kaldırılması, deposu olan suların damlalıklı klorlama yöntemiyle klorlanması, deposu olmayan kaynak, kuyu vb gibi suların kullanılırken ferdi olarak klorlanarak veya kaynatılmak suretiyle kullanılmasını sağlamak için en ufak yerleşim birimine dahi gidilerek halk eğitimleri yapılmış, ferdi klor tabletleri ve klor solüsyonları dağıtılmıştır.

- Klorlama yapılan depoların depo çıkış bakiye klor ölçümleri gün içinde düzenli olarak takip edilerek klorlamanın olması gerektiği düzeyin altına inmemesi sağlanmıştır.

- Deposu uygun olan köylere ve beldelere otomatik klorlama cihazları yerleştirilmiştir.

- Kirliliğin devam ettiği görülen meydan çeşmelerine kırmızı yağlı boya ile "içilmez" yazılarak halkın uyarılması sağlanmıştır. Zira şifalı su veya güzel olduğu söylenen çeşmelerin pek çoğunun sularının kirli olduğu ve içme suyu olarak kullanılamayacağı saptanmıştır.

Su Dağıtan Tankerlerin Kontrolü İçin

- Ulaşlı Beldesi'nde bir tanker kontrol noktası oluşturularak bölgeye giriş yapan su tankerlerinin klorlanması sağlanmıştır.

- Su tankerlerinin bölge içinde nerelerden güvenli su bularak dağıtım yapabileceklerini bildirir el ilanları hazırlanarak dağıtılmıştır.

- Bölgede görülen bütün tankerlerde bakiye klor bakılmış, olmayanlar klorlanmıştır.

Bölgede bulunan bütün su tanklarının bakiye klor kontrolleri yapılmış ve klorlanması sağlanmıştır.

2. GIDA GÜVENLİĞİ

2.1. Gıda Üretim ve Satış Yerlerinin Kontrolü

- Depremle birlikte et ve et ürünleri satan işyerlerindeki bozulmuş ve kokmuş malların tahliye edilmesinin ardından bu dükkanların ilaçlaması yapılmıştır.

- Deprem sonrası havanın aşırı sıcak oluşu ve elektriklerin de kesik olması neticesinde işyerlerinde uygun olmayan koşullarda bir süre beklemiş olan gıdaların sürekli yapılan denetimlerle kontrolleri yapılmış ve süresi geçmiş olan veya

organoleptik muayene sonucu sakıncalı olduğu kanısına varılan her türlü gıda maddesinin imhası sağlanmıştır.

- Şebekeye su verilmeyen dönemde gıda üreten yerlerin (fırın vb) güvenli su kaynaklarına yönelmeleri için temiz olduğu tespit edilen yerler gösterilmiş ve su tanklarının klorlanması sağlanmıştır.

- Belediyelerin zabıta birimleriyle birlikte lokanta ve benzeri yerlerin denetlemelerine başlanmıştır.

2.2. Gıda Depolarının Kontrolü

- Çadırkentlerde, aşevleri ve mutfaklarda yapılan denetlemelerle gıda depoları gezilerek gerek uygun depolama koşulları gösterilmiş, gerekse de depoda bulunan gıda maddelerinin kontrolleri yapılmıştır.

- L.D.K.M.'ne günlük olarak gelen her türlü gıda maddesi denetlenmiş ve uygun olmadığı saptananların imhası sağlanmıştır.

2.3. Gıdaların Bakteriyolojik ve Kimyasal Analizleri

Şüpheli görülen veya kontrol amaçlı olarak gıda üretimi yapan yerlerden ve lojistik depolarına yardım maksadıyla gönderilmiş gıdalardan numuneler alınarak analizleri yapılmıştır. İçinde bulunan deprem sonrası kriz nedeniyle gıdaların son kullanma tarihleri geçmiş, ambalajları tahrip olmuş veya vakumları bozulmuş ise iyi görümlü dahi olsalar bunlardan numune almak yerine doğrudan imha etmek yoluna gidilmiştir. Aynı şekilde organoleptik olarak bir gıda maddesinin uygun olmadığı düşünülmüş ise o gıda maddesinin en kısa sürede, yanlışlıkla kullanılmasına izin vermemek amacıyla imhası yoluna gidilmiştir.

2. 4. Mutfak ve Yemek Fabrikalarının Kontrol ve Dezenfeksiyonu

- Mutfak, aşevi, yemek fabrikası gibi büyük miktarlarda pişmiş yemek üreten ve dağıtan birimler sık aralarla denetlenmiştir. Çalışanların portör muayenelerinin olup olmadığı, hijyen kurallarına uyulup uyulmadığı, yemek hazırlanan ve pişirilen bölmelerin uygun olup olmadığı kontrol edilmiş ve bu mutfakların yetkililerine eksikliklerle ilgili gerekli talimatlar verilerek mutfakların eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır. İslahı mümkün olmayan mutfakların kaldırılması sağlanmıştır.

- Tüm mutfaklar belli aralıklarla özel dezenfektan maddelerle ilaçlanarak mutfak dezenfeksiyonu sağlanmıştır.

3. SIVI ATIKLARIN KONTROLÜ

3.1. Duş, Tuvalet Atıklarının İzalesinin Sağlanması:

Çadırkentlerde kurulu ,atıkları kanalizasyon ve fosseptiklere verilen tuvalet ve duşların mevcutları tespit edilerek fosseptiklerin boşaltılması takip edilmiş ve etraflarının kireçlenmesi ve insektisitlerle ilaçlanması sağlanmıştır. İslahı mümkün olmayan duş ve tuvaletlerin buldukları yerden kaldırılarak uygun yerlere ve uygun altyapı kurularak nakledilmesi sağlanmıştır.

3.2. Mutfak, Çamaşırhane Atıklarının İzalesinin Sağlanması

Mevcut mutfakların ve çamaşır yıkama yerlerinin atık sularının açıktan akanlarının ıslahının yapılmadığı yerlerde kireçleme ve insektisitlerle ilaçlama yapılmıştır.

Tuvalet, duş, mutfak ve çamaşırhanelerden sıvı atıklarının izalesi uygun olarak yapılmayanlar da vardır. Halihazırda bunlar genellikle derelerin çevresinde kurulu oldukları için atıkları dereye verilmekte ve ciddi bir çevre sağlığı sorununa zemin hazırlamaktadırlar. Bu durumun ilgili mercilerce değerlendirilip dere kenarlarına çadır, tuvalet, duş, mutfak ve çamaşırhanelerin kurulmasının engellenmesi ve halihazırda kurulu bulunanların da kaldırılması gerekmektedir.

3.3. Kanalizasyon

3.4. Fosseptiklerin Deşarjının Kontrolü

Sürekli dolup taşmaları nedeniyle fosseptik çukurları sürekli olarak denetlenmiş, taşan fosseptiklerin deşarjı sağlanmış ve etrafları kireçlenmiştir.

Fosseptiklerden alınan sıvı atıklar İzmit Büyükşehir Belediyesinin arıtma tesisine sevkedilmek zorundadır.

4. KATI ATIKLARIN KONTROLÜ

4.1. Çöplerin Toplanması Kontrolü

- Çöp toplanma yerleri ve çöp bidonlarının içleri ve etrafları kireçlenmiş ve insektisitlerle ilaçlanmıştır.

- Toplu yaşanan yerlerde ve köylerde vatandaşa çöp poşeti dağıtımı yapılmıştır.

- Çöplerin düzenli olarak toplanıp toplanmadığı takip edilerek çöp biriken yerler belediyelere ihbar edilerek çöplerin alınması sağlanmıştır.

4.2. Çöp Boşaltım Yerlerinin Kontrolü

Çevre sağlığı ekipleri saha çalışması yaparken aynı zamanda çöplerin uygun olmayan yerlere dökülüp dökülmediğini de araştırmış ve uygun olmayan çöp alanları saptanınca belediyelere ihbar edilerek çöplerin alınması sağlanmıştır.

Bölgemizde toplanan çöpler İzmit Büyükşehir Belediye'sinin çöp boşaltım alanına dökülmektedir. Çevre Bakanlığının aldığı kararlar gereği toplanan sıvı ve katı atıklar rastgele yerlere dökülmemektedir.

4.3. Moloz Dökülme Yerlerinin Kontrolü

Molozların dere kenarlarına, denize, tarım arazilerine, su kaynaklarının yakınına dökülmemesi gerekmektedir. Bu konudaki aksaklıklar ve yanlış uygulamalar kriz merkezine ihbar edilmiştir.

5. HAŞERE MÜCADELESİ

5.1. Sivrisinek ve Karasinek Mücadelesi

- Larva: Larva üremesine müsait su birikintileri tespit edilerek sıtma savaş ekiplerimizce uygun larvisitlerle ilaçlama yapılmıştır.

- Uçkun: Karasinek ve sivrisinekle mücadele için araçlara monte soğuk sistem ULV cihazlarıyla tüm bölgeye ilaçlama yapılmıştır. El pulvarizatörleri kullanılarak yol kenarları, dere kenarları, çadırkentlerde çadırların araları ve çeşmelerin etrafında oluşan su birikintileri, tüm tuvaletlerin içleri ve etrafları ilaçlanmıştır. Bunun için hergün ortalama üç ekip oluşturulmuş ve yerden ve havadan tüm bölge taranarak çalışılmıştır.

5.2. Fare Mücadelesi

Gölcük ve civarında çok eskiden beri kullanılan bir kanalizasyon sistemi mevcuttur. Bu yüzden lağım faresi dediğimiz türden farelerin etrafa dağıldığı takdirde oluşturacakları tehlike düşünülerek bunlarla mücadele edebilecek profesyonel ekiplerden yardım istenmiş, kurulan bağlantılar sonucunda bu yardımlar ekonomik bağlantılarımızın olmaması nedeniyle sürdürülemezdir. Sonuçta konu İlçe Tarım Müdürlüğü'nün alanına girdiği düşüncesiyle fareyle mücadele ilgili kurumlara havale edilmiştir.

Bölgemizde fare ısırık vakaları olmakla birlikte bunlar fazla değildir ve şu ana kadar bir fare istilası yaşanmamıştır. Ancak yıkıntıların temellerinin boşaltılmaması durumunda uygun zemin bulan farelerin çoğalmasının ve etrafa yayılmasının mümkün olduğu bilinmelidir.

Katkıda Bulunanlar: Dr. İsmail Hakkı Timur, Dr. Mustafa Nazif Gökçe, Mevlüt Çağlar (Çevre Sağlığı Teknisyeni), Savaş Özgen (Çevre Sağlığı Teknisyeni), Ömer Kuru (Çevre Sağlığı Teknisyeni).

24.08.1999 GÖLCÜK DEPREM BÖLGESİ SAĞLIK KOORDİNASYONU ŞEMASI

EKİP BAŞKANI
Dr. İsmet NARDAL

↓
KOORDİNATÖR
Dr. İsmail Hakkı TİMUR

1- SU-GIDA- ÇÖP-HELA	: Dr. Can KIRIŞÇI
	: Dr. Mustafa Nazif GÖKÇE
2- YATAKLI TEDAVİ	: Dr. Resul PATAN
3- I.BASAMAK	: Dr. Mustafa KARA
4- LOJİSTİK	: Dr. İbrahim DEMİREL
5- PERSONEL	: Sağ. Memuru Nihat ORHAN
6- İLAÇ-ECZA	: Ecz.Engin TATÇI
7- PSİKO-SOSYAL	: Prof. Dr. Bülent COŞKUN